

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ФІНАНСІВ**

*Кафедра менеджменту, публічного управління
та адміністрування*

**ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ І МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ТА
ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ**

**здобувачами вищої освіти ОНП «Менеджмент»
третього (освітньо-наукового) рівня освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»
денної і вечірньої форми навчання**

Кам'янець-Подільський - 2023

УДК 005: 378.147:657.312.3(07)

Автори: доктори економічних наук, професори Алла ЧИКУРКОВА, Оксана БЯЛКОВСЬКА; доктор економічних наук, доцент Юлія ВОЛОЩУК; кандидати економічних наук, доценти Наталія ФЕДОРЧУК, Наталія ПОКОТИЛЬСЬКА.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»:
Протокол № 2 від 29 березня 2023 р.*

Рецензенти:

Микола МІСЮК, доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, директор навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів ЗВО «ПДУ»

Діана ФУРМАН, кандидат економічних наук, доцент Кам'янець-Подільської філії НУХТ

Програма педагогічної практики і методичні рекомендації для проходження та оформлення звіту здобувачами вищої освіти ОНП «Менеджмент» третього (освітньо-наукового) рівня освіти спеціальності 073 «Менеджмент» денної і вечірньої форми навчання / Алла ЧИКУРКОВА, Оксана БЯЛКОВСЬКА, Юлія ВОЛОЩУК, Наталія ФЕДОРЧУК, Наталія ПОКОТИЛЬСЬКА. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2023. 33 с. (1,4 ум.д.а.).

Програма педагогічної практики і методичні рекомендації для проходження та оформлення звіту здобувачами вищої освіти ОНП «Менеджмент» третього (освітньо-наукового) рівня освіти спеціальності 073 «Менеджмент» денної і вечірньої форми навчання є важливим елементом методичного забезпечення з огляду на необхідність дотримання здобувачами вимог щодо практичного засвоєння і опрацювання матеріалів під час практики, написання й оформлення звіту.

Педагогічна практика у системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є одним з етапів професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, який має за мету сформувати професійно-педагогічні компетентності щодо здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Методичні рекомендації щодо проходження педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» визначають зміст та організаційно-методичні засади проходження педагогічної практики аспірантами.

Методичні рекомендації містять загальні вимоги щодо змісту, організації та керівництва практичної підготовки; вимоги до оформлення звіту та підготовки до захисту; критерії оцінювання знань під час захисту звіту здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії з менеджменту.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Мета і завдання педагогічної практики.....	5
2. Організація проведення практики.....	9
3. Права та обов'язки аспіранта під час проходження педагогічної практики.....	11
4. Права та обов'язки керівника педагогічної практики.....	12
5. Зміст практики.....	12
6. Програма педагогічної практики	16
7. Підведення підсумків практики та критерії оцінювання результатів... 	16
8. Рекомендовані джерела та інформаційні ресурси.....	20
Додатки.....	24

ВСТУП

Підготовка висококваліфікованих докторів філософії з менеджменту передбачає закріплення набутих теоретичних знань та удосконалення педагогічних компетентностей у процесі проходження педагогічної практики безпосередньо у навчальному процесі у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет». У програмі педагогічної практики аспірантів висвітлюються організаційно-методичні засади практичної професійної підготовки аспірантів. Подано необхідні матеріали для навчально-методичного забезпечення практики аспірантів з метою опанування ними знаннями, вміннями та навичками педагогічної діяльності. Педагогічна практика є обов'язковим компонентом освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії з менеджменту і має на меті набуття аспірантом професійних навичок та вмінь викладача вищого навчального закладу.

Терміни проходження практики та її програма визначаються в індивідуальному плані аспіранта, затверджуються науковим керівником. У процесі педагогічної практики аспірантів здійснюється оволодіння ними сучасними методами, формами та засобами навчання, формування на їх основі одержаних у закладі вищої освіти знань із базових педагогічних дисциплін, професійних навичок та вмінь для вирішення конкретних навчально-виховних задач в умовах реального педагогічного процесу, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності. Формування теоретичних знань щодо сутності, структури та форм навчального процесу підготовки фахівців з менеджменту відбувається під час навчання в аспірантурі.

Формування практичних умінь і навичок аспіранта здійснюється під час проведення лекційних, семінарських (практичних) занять, організації самостійної роботи здобувачів.

Педагогічна практика проходить у межах фахових дисциплін підготовки фахівців, що забезпечуються кафедрою менеджменту, публічного управління та адміністрування ЗВО «ПДУ». Аспіранти мають право проходити педагогічну практику в інших закладах

вищої освіти України та за кордоном, з наступним поданням щоденника практики та характеристики від відповідального куратора з місця проходження практики.

Вибір дисциплін педагогічної практики здійснюється заздалегідь, відповідно до навчального навантаження, і узгоджується із дисциплінами, які викладає науковий керівник, або в межах тематики дисертаційної роботи аспіранта.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Метою педагогічної практики є:

- набуття аспірантами навичок та вмінь навчально-методичної роботи в сучасних умовах,
- поглиблення та закріплення знань з питань організації і форм здійснення навчального процесу, а також його науково-дослідного, навчально-методичного, нормативного та організаційного забезпечення,
- формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання дисциплін спеціальності 073 Менеджмент з одночасним засвоєнням педагогічного досвіду.

Завданням педагогічної практики в цілому є набуття компетентностей та програмних результатів навчання як загалом у сфері педагогічної та науково-педагогічної діяльності у вищій освіті, так і підготовки аспірантів галузі управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент.

Основними завданнями педагогічної практики є:

- закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання в аспірантурі;
- набуття досвіду проведення всіх форм організації освітнього процесу і видів навчальних занять у закладах вищої освіти;
- поглиблення та застосування фахових знань у розв'язанні конкретних педагогічних завдань практики;
- інтеграції науково-дослідної та педагогічної діяльності практикантів;

- розвиток професійно-педагогічних здібностей на основі практичного досвіду.

Додатковими завданнями педагогічної практики є:

- отримання уявлень про діяльність кафедри на посаді асистента (науково-педагогічний працівник) у період проходження практики;
- впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес;
- формування умінь моніторингових досліджень у галузі освіти;
- розвиток умінь у галузі формальної і неформальної освіти;
- стимулювання самовдосконалення майбутніх фахівців.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти мають здобути **компетентності:**

загальні

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

спеціальні

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу з управління та адміністрування та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел.

СК03. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у сфері менеджменту в закладах вищої освіти.

Після проходження практики аспіранти мають знати:

- основні форми організації і основи планування освітнього процесу у закладах вищої освіти;
- дидактичні принципи проведення всіх видів навчальних занять у закладах вищої освіти;
- документи, що регламентують і відображують зміст освіти у вищій школі;

- сучасні форми і методи здійснення освітнього процесу, скерованого на формування компетентностей здобувачів вищої освіти;
- форми і методи контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- види навчально-методичного забезпечення освітнього процесу і вимоги до них;
- форми і методи виховної (поза аудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

Аспіранти мають уміти:

- визначати мету і завдання різних видів навчальних занять, добирати відповідний зміст і застосовувати різні форми, методи і засоби освітньої взаємодії зі здобувачами вищої освіти, враховуючи специфіку спеціальності та рівень освіти;

- застосовувати сучасні освітні технології, зокрема, інформаційно- комунікаційні та інтерактивні;

- розробляти навчально-методичні матеріали до курсу, що викладається;

- здійснювати контроль знань і умінь здобувачів вищої освіти;

- організовувати різні форми виховної (позааудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

В результаті проходження педагогічної практики забезпечується досягнення таких результатів навчання:

PH08. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни з менеджменту у закладах освіти.

Організація практичної підготовки здобувачів здійснюється відповідно до:

1. Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII,
2. Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII,
3. Закону України «Про науково і науково-технічну діяльність». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3.
4. Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 1999 р. № 309.
5. Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30.12.2015 р. № 1187,

6. Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261,

7. Положення про порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (П 34/15 Наказ № 161 від 30.08.2019 р.),

8. Національного класифікатору України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010 (Редакція від 30.11.2017. База даних «Законодавство України». ВР України. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>).

9. Національної рамки кваліфікацій. База даних «Законодавство України» ВР України. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.

10. Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (редакція від 30.11.2017). База даних «Законодавство України» ВР України. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.

11. Положення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії у закладі вищої освіти «Подільський державний університет», затвержене Вченою радою Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» 03.12.2021 Протокол №16. <https://pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/p12052201.pdf>

12. Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет», схваленого Вченою Радою ЗВО «ПДУ» (Протокол №16 від 03.12.2021 р. <https://www.pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/p12052202.pdf>

13. Робочої програми педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії спеціальності 073 «Менеджмент», схваленої на засіданні Вченої ради інституту бізнесу і фінансів від 31.08.2022 р.

14. Стандарту вищої освіти: третій (освітньо-науковий) рівень, галузь знань 07 Управління і адміністрування, спеціальність 073 Менеджмент (далі – Стандарт). Стандарт затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від

24.12.2021 р. № 1436. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/24/073-Menedzhment.Dok.filos.02.06.2022.pdf>

15. Освітньо-наукової програми «Менеджмент» для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» <https://www.pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/onp21/onp073.pdf?v=01>

16. Навчального плану спеціальності 073 «Менеджмент» для освітньо-наукової програми «Менеджмент» ОНС «Доктор філософії» https://pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/navchplan/np_073_meneg_22_23.pdf

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Згідно з навчальним планом педагогічна практика проводиться для аспірантів другого року навчання. Обсяг практики становить 4 кредити ЄКТС (120 год.).

Педагогічна практика проводиться після вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи».

Проведення педагогічної практики передбачає три етапи:

- початковий (обсяг становить 1 кредит ЄКТС);
- основний (обсяг становить 2 кредити ЄКТС);
- заключний (обсяг становить 1 кредит ЄКТС).

На початковому етапі практикант має:

- з'ясувати функції, мету, завдання практики;
- скласти індивідуальний план проходження практики;
- ознайомитися з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування, нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу в Університеті;
- відвідати заняття провідних викладачів кафедри і факультету.

На основному етапі практики практикант має:

- укласти розгорнутий план-конспект занять, обговорити їх з науковим керівником та керівником практики від кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування;

- підготувати необхідні методичні та дидактичні матеріали, технології для проведення занять;

- провести на належному науково-методичному рівні заняття згідно індивідуального плану;

- організувати та провести для здобувачів захід виховного (поза аудиторного, профорієнтаційного) спрямування, засідання наукового гуртка чи проблемної групи;

- взяти участь у засіданнях кафедри, наукових семінарах (конференціях).

На заключному етапі практикант має:

- підготувати звітні матеріали за підсумками проходження практики і надати керівнику практики з метою перевірки та оцінювання;

- захистити результати практики у встановленому порядку.

Організатором та базою педагогічної практики є кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування. Разом з тим, аспірант може пройти практику на аналогічних кафедрах інших вищих навчальних закладів.

Для аспірантів, зарахованих з посад науково-педагогічних працівників, які мають педагогічний стаж, або які поєднують навчання з науково-педагогічною діяльністю, практика рішенням кафедри може бути скорочена або перезарахована (за умови надання позитивної характеристики з місця роботи).

Загальне керівництво педагогічною практикою аспіранта покладено на завідувача кафедри, за якою закріплений аспірант. Керівник практики узгоджує організаційні питання проведення практики з кафедрами, готує наказ про проведення педагогічної практики аспірантів. Безпосереднє керівництво педагогічною практикою, науково-методичне консультування та контроль за проходженням практики аспіранта здійснює науковий керівник або керівник практики від кафедри, який:

- добирає тематику занять та академічні групи для проведення педагогічної практики;

- надає методичну допомогу практиканту у плануванні та організації навчальної взаємодії;
- контролює роботу аспіранта, відвідує його заняття та інші види роботи зі студентами, здійснює заходи щодо усунення недоліків у організації практики;
- оцінює роботу аспіранта і готує відгук про його роботу під час проходження практики.

3. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АСПІРАНТА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Аспірант має право з усіх питань, які виникають під час проходження практики, звертатись до наукового керівника або завідувача кафедри, вносити пропозиції з удосконалення організації педагогічної практики.

Аспіранти мають право проходити педагогічну практику в інших закладах вищої освіти України та за кордоном, з наступним поданням щоденника практики та характеристики від відповідального куратора з місця проходження практики.

Аспірант під час проходження практики за попередньою домовленістю має право на відвідування навчальних занять провідних фахівців Університету з метою вивчення методики викладання, знайомства з передовим педагогічним досвідом.

Аспірант виконує усі види робіт, які передбачені програмою педагогічної практики та ретельно готується до занять.

Аспірант підпорядковується правилам внутрішнього розпорядку Університету, Кодексу академічної доброчесності, розпорядженням адміністрації та керівника практики. У разі невиконання вимог, які висуваються практиканту, аспірант може бути відсторонений від проходження практики.

Аспірант, який відсторонений від практики або робота якого визнана незадовільною, є таким, що не виконав індивідуальний план роботи аспіранта і підлягає відрахуванню.

Аспірант зобов'язаний протягом 10 робочих днів після закінчення практики надати звітну документацію на кафедру та до аспірантури, докторантури.

4. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Безпосереднє керівництво педагогічною практикою, науковометодичне консультування та контроль за виконанням плану проходження педагогічної практики аспіранта здійснює науковий керівник, який:

- добирає тематику занять та навчальні групи студентів для проведення педагогічної практики;
- забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів педагогічної практики;
- затверджує загальний план-графік проведення практики, його місце в системі індивідуального плану аспіранта;
- добирає тематику занять та навчальні групи для проведення педагогічної практики;
- надає методичну допомогу в плануванні та організації проведення навчальних занять зі студентами;
- контролює роботу аспіранта, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, приймає заходи щодо ліквідації недоліків в організації практики;
- інформує аспіранта про порядок подання та захисту звіту з педагогічної практики;
- готує відгук про навчально-методичну роботу аспіранта під час проходження практики;
- у складі комісії приймає захист звіту з педагогічної практики аспіранта.

5. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Організація та проведення педагогічної практики покладається на кафедру, за якою закріплений аспірант.

Науковий керівник аспіранта забезпечує загальне керівництво педагогічною практикою та науково-методичне консультування.

Загальний обсяг педагогічної практики складає 4 кредити ЄКТС (120 годин).

Навчально-методична робота (підготовка до занять, методична робота, відвідування та аналіз занять, керівництво різними видами діяльності студентів, в т.ч. науковою) становить 30% від загального обсягу годин практики.

На аудиторне навантаження (проведення практичних занять) – 70% від загального обсягу годин практики.

Програма практики визначається в індивідуальному плані виконання освітньо-наукової програми аспіранта, затверджується науковим керівником, завідувачем практики, до якої прикріплений аспірант.

Захист звітів практики здійснюється на засіданні кафедри і оцінюється за 100-бальною шкалою з метою одержання еквівалентних оцінок за національною шкалою.

Аспіранту, який не виконав програму практики, отримав незадовільну оцінку або негативний висновок щодо її проходження, надається право її повторного проходження та захисту в установленому порядку.

Зміст педагогічної практики аспіранта полягає у:

- визначені концептуальних засад організації навчально-виховного процесу у вищій школі;
- вивчені досвіду викладання провідних науково-педагогічних працівників університету під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін;
- розробці плану та змісту навчальних занять, методичній роботі з навчальної дисципліни.
- самостійному проведенні, різних за формою, навчальних занять з дисциплін та впровадження в освітній процес інноваційних освітніх технологій та авторських методик.
- вироблені індивідуального стилю організації педагогічної взаємодії та пізнавальної діяльності студентів, керівництві науковими студентськими дослідженнями.

Зміст педагогічної практики аспірантів узгоджений з напрямками діяльності науково-педагогічних працівників: навчальною, методичною, науковою і організаційною.

Навчальна робота аспірантів-практикантів включає:

- підготовку та проведення на належному рівні 4 занять (лекцій, практичних) у присутності керівника практики;

- підбір і використання сучасних наочних матеріалів в процесі проведення занять (презентації, відеофільми, віртуальні екскурсії, віртуальні лабораторні тощо);
- розробку і використання на заняттях інтерактивних форм роботи зі студентами, інших технологій навчання.

Методична робота аспірантів-практикантів включає:

- ознайомлення з організацією навчальної та методичної роботи кафедри та факультету;
- ознайомлення з освітньою програмою та робочим навчальним планом спеціальності;
- ознайомлення з навчально-методичним комплексом дисципліни (робоча програма навчальної дисципліни, теми і плани лекцій, практичних занять, завдання для самостійної роботи, засоби контролю знань (для поточного і підсумкового контролю));
- ознайомлення з матеріалами методичного забезпечення вивчення навчальної дисципліни (підручники, навчальні посібники, тексти лекцій, інструктивно-методичні матеріали до практичних занять, самостійної роботи);
- ознайомлення з тематикою курсових та кваліфікаційних робіт, інструктивно-методичними матеріалами до їх виконання і захисту;
- відвідування занять (лекцій, практичних, індивідуальних занять) провідних фахівців кафедри та факультету, інших аспірантів та їх педагогічний аналіз;
- підбір і підготовку наочного матеріалу (презентацій, таблиць, малюнків, схем тощо);
- розробку завдань для поточного контролю знань здобувачів (тестів, запитань з повною відповіддю тощо);
- участь у методичній роботі кафедри;
- участь у вебінарах, скайп-конференціях, інтернет-конференціях освітнього спрямування за допомогою мережі Інтернет.

Науково-педагогічна робота аспірантів-практикантів включає такі види діяльності (вибір узгоджується з керівником практики):

- участь у роботі кафедри;

- участь у проведенні наукових семінарів, конференцій кафедри, інституту, Університету;

- участь у залученні здобувачів до наукової роботи, підготовці та проведенні засідання студентського наукового гуртка/товариства/проблемної групи, конкурсу студентських наукових робіт;

- проведення моніторингового дослідження освітньої тематики.

Організаційна робота аспірантів-практикантів включає (один захід за вибором аспіранта):

- знайомство з системою виховної роботи Університету і інституту;

- проведення виховного заходу зі студентами академічної групи (тематика виховних заходів узгоджується із планом виховної роботи кураторів академічних груп відповідних кафедр);

- розробку змісту і проведення тематичних екскурсій для здобувачів у музеях Університету;

- знайомство з системою електронного навчання (розробка лекції за темою дисертаційного дослідження для онлайн-платформи Moodle);

- підготовку і проведення профорієнтаційного заходу згідно плану роботи кафедри (факультету);

- підготовку і проведення зі студентами заходу культурно-спортивного спрямування згідно плану роботи факультету.

Основну функцію науково-методичного забезпечення педагогічної практики виконують навчально-методичні комплекси відповідних дисциплін.

6. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Структура педагогічної практики

Назва теми	Очна форма (денна, вечірня)					
	усього	у тому числі				
		лекції	лабораторні	практичні	самостійна робота	педагогічна практика
Тема 1. Педагогічна майстерність та дидактика викладання у вищій школі	20					20
Тема 2. Навчальні заняття: форми, види та особливості проведення	20					20
Тема 3. Методи навчання у вищій школі	20					20
Тема 4. Контроль результатів навчання	20					20
Тема 5. Лекторська майстерність	20					20
Тема 6. Методика підготовки та проведення практичних і семінарських занять.	20					20
Усього годин	120					120

7. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

За підсумками проходження педагогічної практики аспірант подає до аспірантури і докторантури:

- Загальний звіт про проходження педагогічної практики (додаток 1).
- Календарний графік проходження педагогічної практики (додаток 2).
- Відгук керівника педагогічної практики про проходження педагогічної практики (додаток 3).
- Щоденник педагогічної практики аспіранта (додаток 4).
- витяг з протоколу засідання кафедри про результати проходження педагогічної практики (додаток 5).

Аспіранти, які проводять заняття перебуваючи на посаді науково-педагогічного (педагогічного) працівника у закладі вищої освіти, звільняються від практики з відповідним поданням у відділ аспірантури довідки з місця роботи та вищезазначених документів.

Усі звітні документи проходження педагогічної практики зберігаються в індивідуальному плані роботи аспіранта.

Документація подається керівнику практики в строки згідно з наказом.

До захисту практики допускаються здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які у повному обсязі виконали щоденник практики і надали звіт про проходження практики.

Результати практики та її захист оцінюються на підставі наданих звітних документів, а також висновків, які відображені у характеристиці керівника практики.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти після проходження педагогічної практики здійснюється на основі результатів проведення захисту звіту і підсумковим результатом є іспит. За результатами практики аспірант виконує Звіт про її проходження. Структура звіту про проходження педагогічної практики визначається робочою програмою практики, він повинен мати відомості про виконання всіх розділів програми педагогічної практики відповідно до індивідуального плану аспіранта, висновки, список використаних джерел, оформлених з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 (додаток 6), а також додатки. Звіт повинен бути підписаний і оцінений керівником практики.

Звіт з практики аспіранти захищають в комісії, склад якої визначається завідувачем кафедри. При оцінюванні роботи аспіранта в ході практики враховується його готовність до проведення навчальних занять. З метою об'єктивного оцінювання знань та вмінь, набутих під час проходження практики, захист звітів про проходження практики проводиться з урахуванням виконаних аспірантами завдань та відповідної кількості балів за кожний вид роботи. Підсумки педагогічної практики обговорюються на засіданні кафедри. Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою.

Основні показники діяльності аспірантів, що враховуються при оцінці результатів практики:

- повнота та якість виконання індивідуального плану практики аспіранта;
- ставлення до педагогічної діяльності;

- повнота та правильність оформлення звітної документації;
- характеристика та оцінка діяльності аспірантів науковими керівниками;
- сукупність нових знань, умінь та навичок, отриманих аспірантами у результаті проходження педагогічної практики та відображених у звітній документації;
- своєчасність подання звітної документації.

Критерії поточного оцінювання:

Виконання письмового звіту і щоденника, усний захист	Критерії оцінювання
5	Аспірант проявив творчий підхід до виконання теоретичних завдань практики; здійснив підготовку логічного, змістовного конспекту лекцій та методичних вказівок до практичних занять, з повним висвітленням тематики, вибраної для викладання; провів лекції і практичні заняття на достатньому науково-методичному рівні; своєчасно подав акуратно і правильно оформлений пакет звітних документів; у звіті є повне викладення змісту виконаних робіт під час проходження педагогічної практики (в доповіді під час звіту).
4	Програма практики розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру; мають місце окремі зауваження щодо оформлення звіту, щоденника; аспірант на захисті продемонстрував добрі знання, відповів на запитання членів комісії.
3	Аспірант недбало виконав теоретичні завдання практики; підготував конспект лекцій та методичні вказівки до практичних занять, які лише частково висвітлюють тематику, вибрану для викладання; провів заняття на низькому науково-методичному рівні; своєчасно надав пакет звітних документів, але мав суттєві зауваженнями стосовно його оформлення; нелогічно, неповно описав власну діяльність під час виконання педагогічної практики (в доповіді під час звіту).
2	Звіт подано керівникові на перевірку з порушенням термінів; виконаний із суттєвими запозиченнями інформаційно-теоретичного матеріалу; оформлення звіту не відповідає вимогам; зміст звіту не розкрито.
1	Відсутні звітні документи: звіт, щоденник з практики та характеристика.

Відповідність семестрової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	Екзамен	Залік	Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	Зараховано	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82 – 89	Добре		B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75 – 81	Задовільно		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67 – 74			D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60 – 66			E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1 – 34			F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Аспіранти допускаються до екзаменаційної сесії, якщо вони виконали вимоги цього робочого навчального плану за поточний семестр та не мають академічної заборгованості за попередній семестр. Аспіранти, які в поточному семестрі мали пропуски занять і до початку екзаменаційної сесії не засвоїли матеріал пропущених тем і розділів навчальної дисципліни, до семестрової атестації з відповідної дисципліни не допускаються.

Підсумковий контроль з педагогічної практики відбувається у формі диференційованого заліку (захист звіту). При визначенні підсумкової оцінки враховуються результати оцінювання з усіх видів робіт (навчальної, методичної, організаційної), передбачених програмою практики.

Максимальну оцінку аспірант отримує за:

- творчий підхід до виконання теоретичних завдань практики;
- підготовку логічного, змістовного конспекту лекцій та методичних вказівок до практичних занять, з повним висвітленням тематики, вибраної для викладання;
- проведення лекцій і практичних на достатньому науково-методичному рівні;

- своєчасно наданий, акуратно і правильно оформлений пакет звітних документів;
- повне викладення змісту виконаних робіт під час проходження педагогічної практики (в доповіді під час звіту).

У випадку отримання мінімальних оцінок аспірант:

- недбало виконав теоретичні завдання практики;
- підготував конспект лекцій та методичні вказівки до практичних занять, які лише частково висвітлюють тематику, вибрану для викладання;
- провів заняття на низькому науково-методичному рівні;
- своєчасно надав пакет звітних документів, але мав суттєві зауваженнями стосовно його оформлення;
- нелогічно, неповно описав власну діяльність під час виконання педагогічної практики (в доповіді під час звіту).

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Рекомендована література основна

1. Біляковська О.О., Мицишин І.Я., Цюра С.Б.. Дидактика вищої школи: навч. посібн. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 360 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для здобувачів магістратури. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
3. Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посіб./ І. В. Артьомов, І. П. Студеняк, Й. Й. Головач, А. В. Гусь. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. 360 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. К.: Знання, 2005 486 с.
5. Левченко Т.І. Європейська освіта: конвергенція та дивергенція. Вінниця, 2007.
6. Лекції з педагогіки вищої школи / За ред. В.І. Лозової. Харків: ОВС, 2006. 496 с.
7. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. К.: НПУ, 2003. 267 с.

8. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібн. К.: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
9. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. О.М. Пехоти. К.: А.С.К., 2001. 256 с.
10. Педагогіка вищої школи / за ред. З.Н. Курлянд. К.: Знання, 2005. 399 с.
11. Педагогіка та психологія вищої школи : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, І. С. Сабатовська-Фролкіна, Н. В. Альохіна, Н. В. Шварп. Х. : НФаУ, 2019. 248 с.
12. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: підручник, 3-є вид. К.: Каравела, 2011. 360 с.
13. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: практикум: навч. посіб. К. : Каравела, 2008. 335 с.
14. Проблеми формування професіоналізму особистості та діяльності майбутнього фахівця в контексті вимог євроінтеграції: колективна монографія під наук. ред. проф. О.С. Цокур. Одеса: СПД Бровкін О.В., 2012. 160 с.
15. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. К.: Вища школа, 2005. 240 с.
16. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: «Академвидав», 2006. 352 с.
17. Чернілевський Д.В., Томчук М.І. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібн. Вінниця: Він. соц.-екон. ін.-тут «Україна», 2006. 402 с.

Рекомендована література допоміжна

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2019 р. № 283 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261»
19. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2016 № 600 «Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти».
20. Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.06.2016 р. № 701 «Про затвердження форм документів про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка та додатків до них, зразка академічної довідки».

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. Режим доступу : <http://mon.gov.ua>
2. Стандарти і рекомендації забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Режим доступу : <https://bit.ly/3rDdL8G>
3. Відділ аспірантури, докторантури ЗВО «ПДУ» <https://www.pdatu.edu.ua/viddil-aspirantury-ta-doktorantury.html>
4. Положення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії у закладі вищої освіти «Подільський державний університет», затверджене Вченою радою Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» 03.12.2021 Протокол №16. <https://pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/p12052201.pdf>
5. Стандарт вищої освіти: третій (освітньо-науковий) рівень, галузь знань 07 Управління і адміністрування, спеціальність 073 Менеджмент (далі – Стандарт). Стандарт затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.12.2021 р. № 1436. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/24/073-Menedzhment.Dok.filos.02.06.2022.pdf>
6. Освітньо-наукова програма «Менеджмент» для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» <https://www.pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/onp21/onp073.pdf?v=01>
7. Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет» <https://www.pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/p12052202.pdf>
8. Дистанційні курси для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет» <http://pdatu.net.ua/course/index.php?categoryid=282>

9. Інструменти для онлайн навчання. Режим доступу :

<https://academiq.org.ua/novyny/instrumenty-dlya-onlajn-navchannya/>

10. Інноватика у викладанні. Режим доступу :

<https://academiq.org.ua/resursy/innovatyka-u-vykladanni/>

11. Як створити силабус: три корисні ресурси. Режим доступу: <http://gohigher.org/yak-stvoriti-silabus-resursi-sho-dopomozhut-efektivno-organizuvati-robotu>

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ЗВІТ

**з педагогічної практики
аспіранта _____ форми навчання
(денної, вечірньої)**

(прізвище, ім'я, по батькові)

(спеціальність)

(кафедра)

Період проходження практики: з _____ по _____

Керівник педагогічної практики _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

м. Кам'янець-Подільський
2023 р.

1. Ознайомлення з планами і програмами відповідної спеціальності

2. Ознайомлення з планами роботи кафедри та обов'язковою документацією кафедри

3. Індивідуальна робота зі студентами

4. Обсяг проведення навчальної роботи за видами (дата проведення, тема)

5. Відгук керівника педагогічної практики про якість проведення навчальних занять

Календарний графік проходження педагогічної практики¹

№ з/п	Назви робіт	Дата проведення	Академічна група	Вид занять	Тема
1.	Прибуття аспіранта на практику				
2.	Проведення інструктажу з техніки безпеки та охорони праці				
3.	Ознайомлення з організацією навчально-виховного процесу та надання рекомендацій щодо виконання програми практики та контроль діяльності практиканта керівником педагогічної практики				
4.	Відвідування аудиторних занять викладачів кафедри				
5.	Розробка планів та змісту навчальних занять та методична підготовка				
6.	Самостійне проведення навчальних занять (лекції, практичні, лабораторні)				
7.	Підготовка звіту про педагогічну практику				
8.	Надання звіту на перевірку керівнику педагогічної практики				
9.	Отримання відгуку керівника педагогічної практики				
10.	Захист звіту педагогічної практики				

¹Затверджується на засіданні кафедри та надається окремим додатком до щоденника практики

Відгук
керівника педагогічної практики про проходження педагогічної практики

аспіранта _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

на кафедрі _____

В період практики аспірант(ка) (ПІБ аспіранта) працював(ла) над оформленням необхідних навчально-методичних матеріалів для проведення навчальних занять з дисциплін (перелік навчальних дисциплін).

В процесі роботи аспірант(ка) проявив(ла) себе як ініціативний(а), працелюбний(а) і відповідальний викладач. Продемонстрував(ла) високий рівень теоретичних знань і вмінь самостійно вирішувати:

- проведення навчальних занять різних видів;
- забезпечення послідовності викладення матеріалу;
- організації та керування пізнавальною діяльністю студентів, формування у студентів критичного мислення;
- вибору методів та засобів навчання і контролю знань студентів;
- організації та аналізу своєї педагогічної діяльності;
- аналізу навчальної та методичної літератури і використання її в педагогічній практиці.

Вважаю, що аспірант(ка) (ПІБ аспіранта) програму практики та індивідуального завдання виконав (ла) в повному обсязі та заслуговує оцінку « _____ ».

Керівник педагогічної практики

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Витяг з протоколу №

засідання кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування

« »

20 р.

м. Кам'янець-Подільський

Присутні:**Порядок денний:****РІЗНЕ:****Слухали:****Виступили:****Ухвалили:****Завідувач кафедри**

(підпис)

(Прізвище та ініціали)**Секретар**

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у звіті з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 2. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	1. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.
Автореферати дисертацій	1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.
Дисертації	1. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.
Архівні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова,

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	<p>О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>
Частина видання: книги	<p>1. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с екологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.</p>
Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)	<p>1. Белко І.А. Стан та перспективи розвитку аграрних підприємств Хмельницької області/ Agricultural science and education in Podilya: collection of scientific papers of Intern. scient.-pract. confer. P.2. (March 14-16, 2017, Kamianets-Podilskyi). Ternopil : Krok, 2017. p. 301-303.</p>
Частина видання: довідкового видання	<p>1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	<p>1. Міхаліна І. Диверсифікація агровиробництва – необхідна складова управління ризиками. Вісник Національної Академії державного управління при Президентові України. 2006. № 3. С. 101.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf.</p>

Навчальне видання

Алла ЧИКУРКОВА, Оксана БЯЛКОВСЬКА, Юлія ВОЛОЩУК, Наталія ФЕДОРЧУК,
Наталія ПОКОТИЛЬСЬКА

**ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ І МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ
ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ**

**здобувачами вищої освіти ОНП «Менеджмент»
третього (освітньо-наукового) рівня освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»
денної і вечірньої форми навчання**

Редактор Алла ЧИКУРКОВА

Підписано до друку 2023 р. Формат 30 × 42/4.
Папір офсетний. Ризографія. Авт. арк. 33.
Обл.–вид. арк. 1,4. Ум.д.а. 1,4 Тираж 20 прим. Зам._____.

Підготовлено до друку та видруковано
у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет».
32300, Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 12

